

การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Risk Management in Educational Opportunity Expansion Schools

วารภรณ์ วงศ์ตาชี¹ และ วลัยนิกา ฉลากบัง²

Waraporn Wongtakee¹ and Wannika Chalakbang²

Received : 3 ธ.ค. 2561

Revised : 15 มี.ค. 2562

Accepted : 21 มี.ค. 2562

บทคัดย่อ

การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์อันจะส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร แนวทางในการบริหารความเสี่ยงสามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพและกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ 2) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ประกอบด้วย การกำกับติดตาม การพัฒนาบุคลากร การแนะแนว การประกันคุณภาพ งานธุรการ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3) ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดทำและเสนอของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การติดตามประเมินผลและรายงานผล การระดมทรัพยากรและการลงทุน การบริหารการเงิน การบริหารบัญชีและการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ และ 4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ ประกอบด้วย วินัยการควบคุมภายใน และการแปลงกฎระเบียบ หากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้ความสำคัญในการบริหารความเสี่ยง โดยการนำแนวทางดังกล่าวไปบริหารควบคู่กับการบริหารงานวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป จะส่งผลดีต่อองค์กรและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

คำสำคัญ : การบริหารความเสี่ยง, ขอบข่ายและภารกิจของโรงเรียน, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

Risk management in educational opportunity expansion schools play an important role as it aims to achieve proper results that will probably enhance the efficiency and effectiveness of schools. Risk management guidelines can be determined by 4 aspects as follows: 1) Strategic risks including situation analysis and strategy setting, strategy implementation, and strategy control and assessment; 2) Operational risks including monitoring, personnel development, supervision, quality assurance, administrative affairs, learning process development, and research for educational quality development; 3) Financial and budget risks including budgeting and budget proposals, budget allocation, monitoring, evaluation and reporting, resource funding and investment, financial management, accounting management and supplies and asset

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

อีเมล: warawong088@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ Ph.D. Student in Educational Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University,

Email: warawong088@gmail.com

² Assistant Professor Dr. of Educational Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University

management; and 4) Risks on compliance with laws and regulations including disciplines, internal control, and rule and regulation conversion. These guidelines are to be implemented together with the academic administration and general administration so that opportunity expansion schools will benefit and achieve their goals.

Keyword : Risk Management, Scope and Mission of Schools, Educational Opportunity Expansion School

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ในหมวดต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของความมุ่งหมายและหลักการ สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ระบบการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาของครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 : 1-2) นอกจากนี้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 20 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ มีผู้ตรวจราชการของกระทรวงเพื่อทำหน้าที่ในการตรวจราชการ ศึกษาวิเคราะห์ วิจัยติดตามและประเมินผลระดับนโยบาย เพื่อนิเทศให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและเพื่อให้การตรวจราชการเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติดังกล่าว สอดคล้องกับการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ จึงได้มีการตรวจราชการแบบการบริหารความเสี่ยง เพื่อให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติการไว้เป็นการล่วงหน้า โดยจัดให้มีการวิเคราะห์ความเสี่ยงตามหลักธรรมาภิบาลของแผนงาน/โครงการ ที่จัดขึ้นตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล โดยแนบผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงไปพร้อมกับคำขอประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ และการจัดทำระบบบริหารความเสี่ยงตามตัวชี้วัด การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐประจำปีงบประมาณ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2556 : 1)

ความเสี่ยงเป็นเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น และส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษา ตลอดจนสามารถจัดการควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่สถานศึกษายอมรับได้ โดยคำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษาเป็นสำคัญ จึงมีความสำคัญอย่างมากที่จะนำไปสู่การบริหารเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ และเป็นประโยชน์สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ตลอดจนสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาในยุคใหม่ ให้องค์กรมีผลการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จ (เจริญ ศรีแสนปาง, 2556 : 7) นอกจากนี้ยังช่วยเป็นหลักประกันในการดำเนินการต่าง ๆ ขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ กรณีที่พบกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าสถานศึกษาอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าสถานศึกษาที่ไม่มีการนำกระบวนการบริหารความเสี่ยงมาใช้

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีมิติในการบริหารงานที่หลากหลาย เพราะมีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น แม้ว่าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาจะประสบความสำเร็จ ในด้านปริมาณ แต่ด้านคุณภาพการศึกษากลับอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง ซึ่งสะท้อนให้เห็นปัญหาในระบบการบริหารงานของโรงเรียน (นิภาพร แสนเมือง, 2557 : 4) ว่ามีพฤติกรรมการเสี่ยงในการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ได้มีการระบุความเสี่ยงไว้ ดังนี้ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ หากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสามารถบริหารความเสี่ยง โดยการกำหนดตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงควบคู่กับขอบข่ายการบริหารโรงเรียน เพื่อเตรียมการระบุความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยงและวางแผนการจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้

การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการลดมูลเหตุแต่ละโอกาส ที่สถานศึกษาจะเกิดความเสียหายในระดับความเสี่ยงและขนาดความเสี่ยง ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้อยู่ในระดับที่สถานศึกษายอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายตามภารกิจหลักของสถานศึกษา และเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการประจำปีของต้นสังกัด (เจริญ ศรีแสนปาง, 2556 : 8) ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง

1. ความหมาย

นักการศึกษาหลายท่านได้อธิบายความหมายของการบริหารความเสี่ยง ดังนี้ ดวงใจ ช่วยตระกูล (2551 : 25) ได้กล่าวสรุปการบริหารความเสี่ยง หมายถึง การจัดการกระบวนการดำเนินงานขององค์กรให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีการวางแผน วิเคราะห์ กำกับ พัฒนาทางเลือกในการบริหารความเสี่ยง ตรวจสอบติดตามและควบคุมให้เป็นไปตามแนวทางเดียวกันตามวัตถุประสงค์ขององค์กรสอดคล้องกับ ฐ สุนทรายุทธ (2553 : 195) ให้ความหมายการบริหารความเสี่ยง คือ การเสริมสร้างป้องกัน และขยายคุณค่าของผู้เกี่ยวข้องโดยการบริหารจัดการความไม่แน่นอนเหล่านี้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ขององค์กร สอดคล้องกับเจริญ ศรีแสนปาง (2556 : 57) ได้สรุปว่า การบริหารความเสี่ยง หมายถึง การดำเนินกิจกรรม และการควบคุมความเสี่ยงในองค์กรโดยคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง ผู้บริหาร และบุคลากรในองค์กร เพื่อช่วยในการกำหนดกลยุทธ์และดำเนินงานโดยกระบวนการบริหารความเสี่ยง ได้รับการออกแบบเพื่อให้สามารถบ่งชี้เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น และมีผลกระทบต่อองค์กร และสามารถจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ เพื่อให้ได้รับความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผล ในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2556 : 6) ได้ให้ความหมายของการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรไว้ว่า หมายถึง กระบวนการในการปฏิบัติโดยคณะกรรมการ ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนในองค์กร เพื่อช่วยในการกำหนดกลยุทธ์และดำเนินงาน ซึ่งกระบวนการบริหารความเสี่ยงได้รับการออกแบบไว้ ให้สามารถบ่งชี้เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อองค์กร และสามารถจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับ เพื่อให้ได้ความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรกำหนดไว้

จากทัศนะของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารความเสี่ยง หมายถึง การระบุนความเสี่ยงตามกรอบการบริหารงาน การประเมินความเสี่ยงที่ส่งผลต่อความเสียหายขององค์กร ตลอดจนสามารถจัดการควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ โดยคำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรเป็นสำคัญ

2. ความสำคัญ

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารความเสี่ยง ดังนี้ เจนเนตร มณีนาค และคณะ (2548 : 8) ได้สรุปว่า วัตถุประสงค์สำคัญของการบริหารความเสี่ยงในระดับองค์กร มีดังนี้ 1) เพื่อให้ผลการดำเนินงานขององค์กรเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 2) ส่งเสริมความมั่นคงและลดความผันผวนของรายได้ อันจะทำให้องค์กรเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ลดโอกาสที่จะทำให้เกิดการสูญเสียจากการดำเนินงาน 4) เพิ่มคุณค่าให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง 5) เพื่อให้เกิดการบูรณาการ (Integration) กับระบบงานอื่นได้ดีกว่าเดิม สอดคล้องกับนิรภัย จันทร์สวัสดิ์ (2551 : 14) ได้กล่าวว่า การบริหารความเสี่ยงช่วยให้องค์กรบรรลุถึงเป้าหมาย และลดอุปสรรคหรือสิ่งที่ไม่คาดหวังที่อาจเกิดขึ้นทั้งในด้านผลกำไร และการปฏิบัติงาน ป้องกันความเสียหายต่อทรัพยากรขององค์กร และสร้างความมั่นใจในรายงานและปฏิบัติตามกฎระเบียบ สอดคล้องกับสำนักปลัดกรุงเทพมหานคร (2554 : 5-6) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยงว่าเป็นการสร้างฐานข้อมูลความเสี่ยงที่มีประโยชน์ต่อการบริหาร ช่วยสะท้อนให้เห็นภาพรวมของความเสี่ยงได้ทั้งหมด เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารงาน การบริหารความเสี่ยงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถมั่นใจได้ว่า ความเสี่ยงได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสมและทันเวลา

รวมทั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้บริหารในการบริหารงาน และการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ เช่น การกำหนดกลยุทธ์ การจัดสรรงบประมาณ การวางแผนการเงินและการดำเนินงานตามแผน การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน การบริหารโครงการ/กิจกรรม/งานซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายช่วย ให้การบริหารงานและจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับการบริหารงาน

จากทัศนะของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริหารความเสี่ยง ช่วยเป็นหลักประกันในการดำเนินการต่าง ๆ ขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ กรณีที่พบกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มี การนำกระบวนการบริหารความเสี่ยงมาใช้

3. กระบวนการบริหารความเสี่ยง

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารความเสี่ยง ดังนี้ กระบวนการบริหารความเสี่ยงตามมาตรฐาน COSO (อ้างอิงในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2553 : 8) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) การกำหนดเป้าหมายการบริหารความเสี่ยง (Objective Setting) 2) การระบุความเสี่ยงต่าง ๆ (Event Identification) 3) การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) 4) กลยุทธ์ที่ใช้ในการจัดการกับแต่ละความเสี่ยง (Risk Response) 5) กิจกรรมการบริหารความเสี่ยง (Control Activities) 6) ข้อมูลและการสื่อสารด้านบริหารความเสี่ยง (Information and Communication) 7) การติดตามผลและเฝ้าระวังความเสี่ยงต่าง ๆ (Monitoring) สอดคล้องกับสำนักปลัดกรุงเทพมหานคร (2554 : 15) ได้กล่าวถึง วงล้อของการบริหารความเสี่ยง ที่องค์กรต้องดำเนินการตามกระบวนการทุกขั้นตอน อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) การค้นหาและระบุความเสี่ยง 3) การวิเคราะห์ความเสี่ยง 4) การจัดลำดับความเสี่ยง 5) การประเมินผลการควบคุมที่มีอยู่ 6) การจัดการความเสี่ยง 7) การติดตามประเมินผลและจัดทำรายงาน นอกจากนี้ Trieschmamm, Hoyt & Sommer (2005 : 76-84) ได้กล่าวถึง กระบวนการบริหารความเสี่ยงไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การระบุความเสี่ยง (Identify Risks) 2) การประเมินความเสี่ยง (Evaluation Risks) 3) การเลือกเทคนิคในการบริหารความเสี่ยง (Select Risk Management Techniques) 4) การตัดสินใจและทบทวน (Implement and Review Decisions)

จากทัศนะของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการบริหารความเสี่ยง ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดความเสี่ยง 2) การระบุความเสี่ยง 3) การวิเคราะห์ความเสี่ยง 4) การประเมินความเสี่ยง 5) การจัดการความเสี่ยง 6) การติดตามประเมินผลความเสี่ยง และ 7) การรายงานความเสี่ยง

ขอบข่ายและภารกิจของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้มีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาดำเนินการโดยอิสระ คล่องตัว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียรวม 4 งาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 20-22) ดังนี้

1. งานบริหารวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหาร และการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการ

ได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น 2) เพื่อให้การบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐาน และมีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาตนเองและการประเมินจากหน่วยงานภายนอก 3) เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการ เรียนรู้ ตลอดจนจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ ที่สนองตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียน เป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 12 งาน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนการเรียนรู้ 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนา สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสาน ความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น 12) การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการ แก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงานอื่นที่จัดการศึกษา

2. งานบริหารงบประมาณ

การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา เน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดทําผลประโยชน์ จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิด คุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านงบประมาณมีความเป็นอิสระ คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ 2) เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ 3) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการ ทรัพยากรได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 7 งาน ได้แก่ 1) การจัดทำและเสนอของบประมาณ 2) การจัดสรรงบประมาณ 3) การตรวจสอบ ติดตามประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน 4) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 5) การบริหารการเงิน 6) การบริหารบัญชี 7) การบริหารพัสดุและ สินทรัพย์

3. งานบริหารบุคคล

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติมีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็วเป็นไปตามหลัก ธรรมาภิบาล 2) เพื่อส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ และมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จ ตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ 3) เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิบัติงานเต็มศักยภาพโดยยึดมั่น ในระเบียบวินัย จรรยาบรรณอย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ 4) เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐาน วิชาชีพ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 5 งาน ดังนี้ 1) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 2) การวางแผนอัตรากำลัง และการกำหนดตำแหน่ง 3) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 4) วินัยและการรักษาวินัย 5) การออกจากราชการ

4. งานบริหารทั่วไป

การบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผล ตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวก ความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกระดับ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้บริการ สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานและอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 19 งาน ดังนี้ 1) การดำเนินงานธุรการ 2) งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ 4) การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา 5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร 6) งานเทคโนโลยีสารสนเทศ 7) การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป 8) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม 9) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน 10) การรับนักเรียน 11) การส่งเสริมประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย 12) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา 13) การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน 14) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา 15) การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชนองค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา 16) งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น 17) การจัดระบบควบคุมภายในหน่วยงาน 18) งานบริการสาธารณะ 19) งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

จากการประมวลทัศนะของนักวิชาการ เช่น นฤมล สะอาดโหม (2549), ธร สุนทรายุทธ (2553), ดวงใจ ช่วยตระกูล (2551), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(กพร.) (2552), มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2553), พิษณุ แก้วนัยจิตร (2555), เจริญ ศรีแสนปาง (2556), สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2556), จรัญ พะโยม (2557) พันธุ์เทพ พัฒนจรีพันธ์ (2557), Andersen & Schroeder (2010) สามารถสรุปองค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ 2) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน 3) ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ และ 4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้

1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์

ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ คือ โอกาสหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายในและภายนอกที่จะส่งผลกระทบต่อ การกำหนดแผนกลยุทธ์ ที่จะใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลัก เป้าหมาย และแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา ดังที่ พันธุ์เทพ พัฒนจรีพันธ์ (2557 : 14) และเจริญ ศรีแสนปาง (2556 : 14) ได้กล่าวถึง ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ที่คล้ายคลึงกันว่า เป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ ซึ่งเกิดจากผลกระทบจากภายนอก เช่น การเมือง เศรษฐกิจ หรือเกิดจากภายใน เช่น นโยบายของผู้บริหาร โครงสร้างองค์กรที่ไม่เหมาะสม การขาดระบบควบคุม ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สภาพและกำหนดกลยุทธ์ เป็นการวิเคราะห์ ตรวจสอบ และประเมินสภาพแวดล้อมภายใน ภายนอกของสถานศึกษาโดยการระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วม เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายขององค์กร กำหนดแนวทางในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดแต่ละด้าน รวมทั้งคัดเลือกกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายด้านการศึกษา 2) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ เป็นการดำเนินงานด้านการนำนโยบายและกลยุทธ์ที่กำหนดไปสู่การปฏิบัติ มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างตามบริบทของสถานศึกษา กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การแต่งตั้งคณะทำงาน การกำหนดปฏิทินและระยะเวลาในการปฏิบัติงานและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรในสถานศึกษา และ 3) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ เป็นการจัดระบบการควบคุม ติดตามและประเมินผล การสร้างความรู้ความเข้าใจในการควบคุม ติดตามและประเมิน มีการรายงานผลการดำเนินงานและเผยแพร่ผลการประเมิน ตลอดจนนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงกลยุทธ์

2) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน

ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน คือ โอกาสหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ด้านการบริหารกิจกรรมภายในสถานศึกษา รวมทั้งการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการ ซึ่งจะเป็นผลกระทบต่อประสิทธิภาพและกระบวนการทำงาน ทำให้สถานศึกษาไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ดังที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2553 : 9) ได้กล่าวถึงความเสี่ยงด้านการดำเนินงานเป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพประสิทธิผลหรือผลการปฏิบัติงาน โดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น เป็นความเสี่ยงเนื่องจากระบบงานภายในขององค์กร/กระบวนการ/เทคโนโลยี หรือนวัตกรรมที่ใช้/บุคลากร/ความเพียงพอของข้อมูลส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินโครงการ เช่น กระบวนการ เทคโนโลยี และคนในองค์กร ประกอบด้วย 1) การกำกับติดตาม เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์การกำกับติดตาม มีการวางแผนการกำกับติดตามการดำเนินงาน ปฏิบัติการกำกับติดตามในรูปคณะกรรมการ มีการตรวจสอบผลการกำกับติดตามและรายงานผลการกำกับติดตาม 2) การพัฒนาบุคลากร เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดวางมาตรฐานและการวางแผนการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ทักษะ เพื่อลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน ปรับปรุงสภาพการทำงานให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น เสริมสร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากรในการปฏิบัติงาน และส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาบุคลากรในการสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงาน 3) การแนะแนว เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์แนวทางในการดำเนินงานการแนะแนวการศึกษา จัดระบบการแนะแนววิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษาให้มีความเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนโดยความร่วมมือของทุกฝ่าย ประสานความร่วมมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ด้านการแนะแนว มีการติดตามและประเมินผลระบบกระบวนการแนะแนว ตลอดจนสร้างเครือข่ายการแนะแนวการศึกษา 4) การประกันคุณภาพเป็นการจัดระบบโครงสร้างองค์กร เพื่อรองรับระบบประกันคุณภาพ กำหนดเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จตามมาตรฐานอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพ การศึกษาอย่างครอบคลุม ดำเนินงานตามแผนติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง ร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานภายนอกเพื่อปรับปรุงพัฒนาระบบประกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการประเมินภายในจากต้นสังกัด รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีต่อหน่วยงานต้นสังกัด 5) งานธุรการ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงานธุรการ จัดพิมพ์และเก็บรวบรวมเอกสารอย่างเป็นระบบ กำหนดการดำเนินงานธุรการในแผนปฏิบัติการประจำปี ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้บริการงานธุรการแก่ผู้รับบริการอย่างเสมอภาค ตลอดจนใช้เทคโนโลยีที่มีความเหมาะสมในการดำเนินงานธุรการ 6) การพัฒนาระบบการเรียนรู้เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์กรอบการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้เนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ผลิตความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม นานิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นิเทศการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ตลอดจนส่งเสริมให้ใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครูและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้บรรลุตามหลักสูตรสถานศึกษา และ 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ศึกษาวิเคราะห์ วิจัย และการนำผลวิจัยมาใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาคุณภาพผู้เรียน ส่งเสริมให้บุคลากรทำการวิจัยในชั้นเรียน สร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานและมีการเผยแพร่งานวิจัย วิจัยประเมินและพัฒนานวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ของสถานศึกษา

3) ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ

ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ คือ โอกาสหรือเหตุการณ์ที่เกิดจากการบริหารการเงินและงบประมาณของสถานศึกษา ตลอดจนกระบวนการปฏิบัติงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาที่ผิดพลาด หรือขาดหลักการปฏิบัติที่ดี ส่งผลให้สถานศึกษาไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552 : 112) ได้กล่าวถึงความเสี่ยงการเงินและงบประมาณ คือ ความเสี่ยงในเรื่องการจัดสรรงบประมาณ การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ค่าใช้จ่ายรายหัว

การจัดทำบัญชีการเงิน ใบเสร็จรับเงิน การใช้จ่ายเงิน เงินยืม การจัดทำทะเบียน การจัดทำรายงาน การขอซื้อขอจ้าง การเขียนเช็คสั่งจ่าย ประกอบด้วย 1) การจัดทำและเสนอของบประมาณ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดทำและเสนอของบประมาณ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำ และเสนอของบประมาณ โดยการเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำกรอบงบประมาณรายจ่ายให้สอดคล้องกับกรอบวงเงินที่ได้รับการจัดสรรสอดคล้องกับนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดตั้งงบประมาณ กำหนดแนวทางการบริหารความเสี่ยงและรายงานติดตามผลการปฏิบัติงานในระบบ 2) การจัดสรรงบประมาณ เป็นการดำเนินงานด้านการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ที่สถานศึกษากำหนด ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และบุคลากรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณอย่างถูกต้อง ตามลำดับความสำคัญ มีการประเมินผลและรายงานปัญหา เพื่อลดการสูญเสียต่อเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ 3) การติดตาม ประเมินผลและรายงานผล เป็นการกำหนดระยะเวลาการติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานด้านงบประมาณ การรายงานผลการใช้งบประมาณ การเสนอข้อมูลเพื่อใช้ในการกำหนดแผนงานในแต่ละปีการศึกษา บุคลากรมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยน มีการประเมินความเสี่ยงเพื่อป้องกันความผิดพลาด ความเสียหาย นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขด้านการบริหารงบประมาณ และใช้เครื่องมือประเมินความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ 4) การระดมทรัพยากรและการลงทุน เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ก่อนทำการกำหนดแนวทางการระดมทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษา การเก็บรวบรวม การทบทวน ระบบการควบคุมการใช้ทรัพยากร การจัดสรรการใช้ทรัพยากรให้เหมาะสม การติดตาม ประเมินผลการระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษาที่มีการประเมินผลและนำผลการประเมินความเสี่ยง มาพัฒนางาน 5) การบริหารการเงินเป็นการจัดระบบการเงินให้เป็นไปตามระเบียบ ขั้นตอนของการบริหารการเงินตามแนวปฏิบัติที่กระทรวงการคลังกำหนดให้มีการรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการเงิน การวิเคราะห์ปัญหาความรุนแรงที่เกิดจากการใช้งบประมาณ และคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดทำเอกสาร หลักฐานทางการเงินให้ถูกต้อง เป็นปัจจุบันตรวจสอบได้ 6) การบริหารบัญชี เป็นการออกแบบขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการเงินและการบัญชี มีการทบทวน และจัดลำดับความสำคัญการดำเนินงานตามคู่มือการเงินการบัญชี มีการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม เพื่อป้องกันสาเหตุการเกิดความเสียหายบัญชี มีระบบการจัดทำบัญชีและใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และจัดทำรายงานทางการเงินเพื่อการประเมินผล การดำเนินงานด้านการบริหารบัญชี และ 7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ เป็นการคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานพัสดุโรงเรียน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ การเบิกจ่ายพัสดุและสินทรัพย์ตามจำนวนการใช้พัสดุที่เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียน มีการวางแผนการบริหารพัสดุและแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ มีระบบการควบคุม ดูแลบำรุงรักษาพัสดุที่นำมาใช้ในโรงเรียน ตลอดจนมีการประเมินความเสี่ยงในขั้นตอนการปฏิบัติงานการบริหารพัสดุและสินทรัพย์

4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ

ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ คือ โอกาสหรือเหตุการณ์ที่เกิดจากการบริหารงานภายในสถานศึกษาที่ขัดกับข้อบังคับกฎหมายต่าง ๆ ที่อาจเกิดจากกฎหมายและระเบียบนั้นไม่ชัดเจน ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ไม่ชัดในแนวปฏิบัติ หรือขัดกับทัศนคติ ขัดต่อจรรยาบรรณ ส่งผลให้สถานศึกษาไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ดังที่ เจริญ ศรีแสนปาง (2556 : 14) ได้กล่าวถึง ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ คือ ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจเกิดขึ้นเนื่องจากความไม่ชัดเจน ความไม่ทันสมัย ความไม่ครอบคลุมของระเบียบ กฎหมาย กฎเกณฑ์ ประกอบด้วย 1) วินัย เป็นการปฏิบัติตนของบุคลากรตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ หน่วยงาน การศึกษา และคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่ขอด้วยกฎหมาย เพื่อให้องค์กรดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีการบังคับบัญชาให้มีความตระหนักส่งเสริมและพัฒนาให้บุคลากรให้มีวินัย 2) การควบคุมภายใน เป็นระบบการควบคุมกระบวนการในการปฏิบัติงาน ที่บุคลากรในสถานศึกษากำหนดขึ้น เพื่อการจัดวางระบบการควบคุมภายใน สร้างความมั่นใจในระดับที่สมเหตุสมผลว่าการบริหารและการปฏิบัติงานจะสามารถบรรลุเป้าหมาย และให้เกิดผลลัพธ์ของการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการติดตามผลและประเมินผลในระหว่างการทำงาน โดยคณะกรรมการติดตามรายงานการดำเนินงานที่เป็นจริงกับ

หน่วยงานรับตรวจ และ 3) การแปลงกฎระเบียบและมาตรการเป็นการตีความในกฎระเบียบ คำสั่งในการปฏิบัติงาน ตลอดจนสร้างความเข้าใจตรงกันในกฎระเบียบ คำสั่งของสถานศึกษาที่ไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ กฎกระทรวง หรือกฎหมายอื่น ๆ และยอมรับการปฏิบัติตามมาตรการเร่งด่วน ตลอดจนยอมรับการเปลี่ยนแปลงหรือข้อเสนอเชิงนโยบายทางการศึกษา

บทส่งท้าย

การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพและกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ 2) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ประกอบด้วย การกำกับติดตาม การพัฒนาบุคลากร การแนะแนว การประกันคุณภาพงานธุรการ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3) ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดทำและเสนอของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การติดตาม ประเมินผล และรายงานผล การระดมทรัพยากร และการลงทุน การบริหารการเงิน การบริหารบัญชีและการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ และ 4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ ประกอบด้วย วินัย การควบคุมภายในและการแปลงกฎระเบียบ และมาตรการที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการระบุความเสี่ยงก่อนที่จะประเมินความเสี่ยงและจัดการความเสี่ยง ช่วยให้องค์กรบรรลุถึงเป้าหมายและลดอุปสรรค หรือสิ่งที่ไม่คาดคิดที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารงาน ช่วยสร้างความมั่นใจให้หน่วยงานปฏิบัติตามกฎระเบียบ ช่วยสะท้อนให้เห็นภาพรวมของความเสี่ยงได้ทั้งหมด นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถมั่นใจได้ว่า ความเสี่ยงได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสมและทันเวลา รวมทั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้บริหารในการบริหารงานและการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ตลอดจนช่วยให้การบริหารงานและจัดสรรทรัพยากร เป็นไปอย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับการบริหารงาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- จรัญ พะโยม. (2557). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และ เขต 2. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 16(2), 22-34.
- เจนเนตร มณีนาถ และคณะ. (2548). *การบริหารจัดการความเสี่ยงระดับองค์กรจากหลักการสู่ภาคปฏิบัติ Enterprise-Wide Risk Management*. กรุงเทพฯ: ไพนอลการพิมพ์.
- เจริญ ศรีแสนปาง. (2556). การพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนประถมศึกษา. *ดุสิตนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดวงใจ ช่วยตระกูล. (2551). การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *ดุสิตนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธ สุนทรายุทธ. (2553). *การบริหารจัดการความเสี่ยงทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- นิภาพร แสนเมือง. (2557). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. *ดุสิตนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- นิรภัย จันทรสวัสดิ์. (2551). *การบริหารความเสี่ยง จากทฤษฎีสู่ปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สุตรไฟศาล.
- นฤมล สอาดโอม. (2549). *การบริหารความเสี่ยงองค์กร*. กรุงเทพฯ: ฐานบุ๊คส์.
- พันธ์เทพ พัฒนจรีพันธ์. (2557). *การพัฒนากระบวนการบริหารความเสี่ยงสำหรับโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา*. ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิชญ แก้วนัยจิตร์. (2555). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมินความเสี่ยงของสถาบันการศึกษา*. ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2553). *คู่มือการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในทั่วทั้งองค์กรมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์*. สงขลา: ร้านเพื่อนเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *สรุปสารสนเทศทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *คู่มือการบริหารความเสี่ยง กลุ่มตรวจสอบภายในระดับกระทรวง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร. (2554). *คู่มือการจัดทำระบบการบริหารความเสี่ยง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ (ก.พ.ร.). (2552). *เทคนิคการปรับปรุงและพัฒนาองค์กร*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- Andersen, T.J. & Schroeder, P.W. (2010). *Strategic Risk Management Practice : How to Deal Effectively with Major Corporate Exposures*. New York: Cambridge University Press.
- Trieschmamm, J.S., Hoyt, R.E. & Sommer, D.W. (2005). Risk Management and Insurance. *Newport News*. unpagged: January.